

Samoodločanje in aktivno vključevanje dijakov s posebnimi potrebami v proces izvajanja individualiziranih programov

**Mag. Marta Licardo
Dr. Majda Schmidt
Pedagoška fakulteta UM**

Samoodločanje

- Pomemben koncept inkluzije v tujini
(načrtovanje prehodov, zaposlovanje oseb s PP)

- *DEFINICIJA:*

Samoodločanje zajema kombinacijo veščin, znanj in prepričanj, ki posamezniku omogočajo ciljno usmerjeno, samoregulacijsko in avtonomno vedenje.

(Field, Martin, Miller, Ward in Wehmeyer, 1998).

Samoodločanje

- Načelo udeležенosti učenca/dijaka s PP
- Razvijamo občutke kompetentnosti, samostojnosti in pripadnosti
- Sprejemanje in podpiranje učenčevih lastnih pobud
- Omogočanje izbire in odgovornosti

“Tako se premagujeta nemara največji oviri v procesu učenja in napredovanja – učenčeva pasivnost in pripisovanje odgovornosti dejavnikom zunaj sebe”

(Koncept dela – učne težave v osnovni šoli, Magajna idr., 2008)

Samoodločanje in aktivno vključevanje dijakov s PP v proces izvajanja IP – raziskave v tujini

- Aktivno vključevanje dijakov v proces IP je nizko (Agran in Hughes, 2008; Martin, 2006);
- Delo povezano z dijakom s PP (proces IP in DSP) ni usmerjeno na dijaka (an. person-centred) (Thoma idr., 2002);
- Večina dijakov (76%) ne ve kaj je IP in večina (80%) dijakov ne prebere svojega IP (Agran in Hughes, 2008);
- Dijaki ne poznajo ciljev v IP, o ciljih se ne pogovarjajo (Agran in Hughes, 2008);
- Polovica dijakov ne obiskuje sestankov za IP (Martin, 2006);
- Dijake nihče ne uči veščin samozagovorništva, opolnomočenja in samoodločanja (Agran in Hughes, 2008);
- Malo učiteljev (22%) je pripravljenih poučevati dijake o samoodločanju in večina (90%) ne pozna ustreznih metod (Mason idr., 2004);

Samoodločanje in aktivno vključevanje dijakov s PP v proces izvajanja IP – raziskave pri nas za SPI in SSI

- Načrtovanje, izvedba in evalvacija IP-a potekajo predvsem na formalni ravni, brez ustreznih spremljav dijakovega napredka, evalvacij ciljev (Licardo in Schmidt, 2012);
- IP so napisani pomanjkljivo, cilji niso oblikovani in evalvirani (Licardo in Schmidt, 2012);
- Učitelji in svetovalne delavke menijo, da osebni izobraževalni načrt dijaku ne pomaga odkriti močnih področij in pomeni le dodatno administrativno delo (Skubic Ermenc, 2012).

Namen raziskave

Osvetliti:

- A) Poznavanje specifičnih značilnosti lastnih primanjkljajev in učnih strategij dijakov s PP.
- B) Proces izvajanja individualiziranega programa in aktivna udeležba dijaka s PP.
- C) Zadovoljstvo dijakov s PP z ocenjevanjem znanja in podporo učiteljev.

Vzorec in metoda

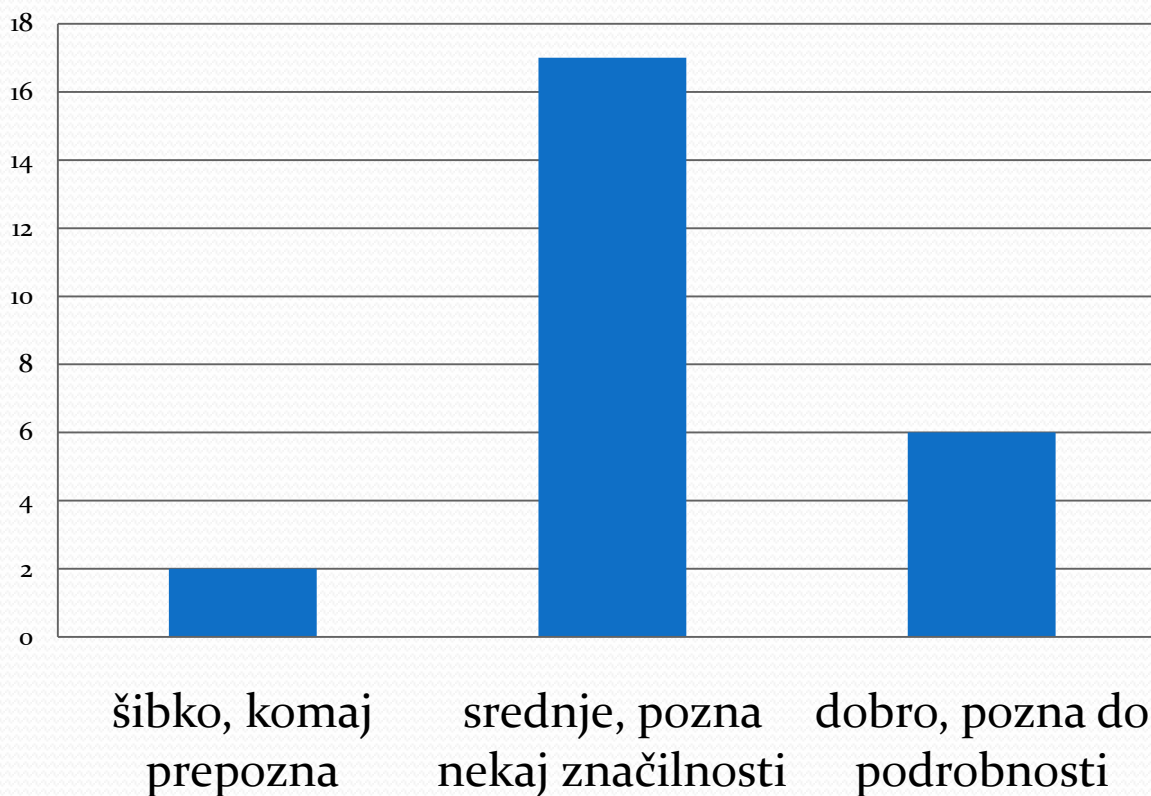
- Vzorec :
 - 25 dijakov s PP (15 deklet in 10 fantov).
 - 2. letnik, starost 16-17 let.
 - Dijaki in dijakinje so bili iz štirih različnih srednjih poklicnih in strokovnih šol (SPI, SSI)
- Metoda:
 - Polstrukturiran intervju

Rezultati

A) Poznavanje specifičnih značilnosti lastnih primanjkljajev in učnih strategij dijakov s PP

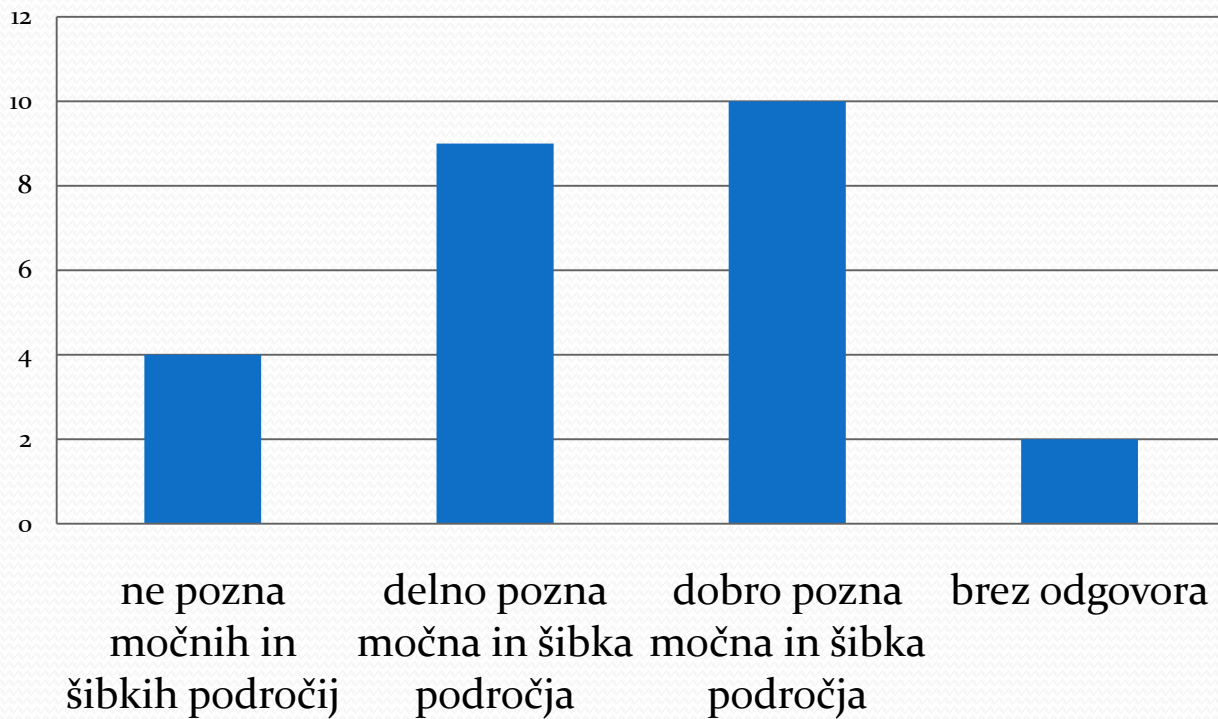
**Poznavanje specifičnih značilnosti
primanjkljajev**

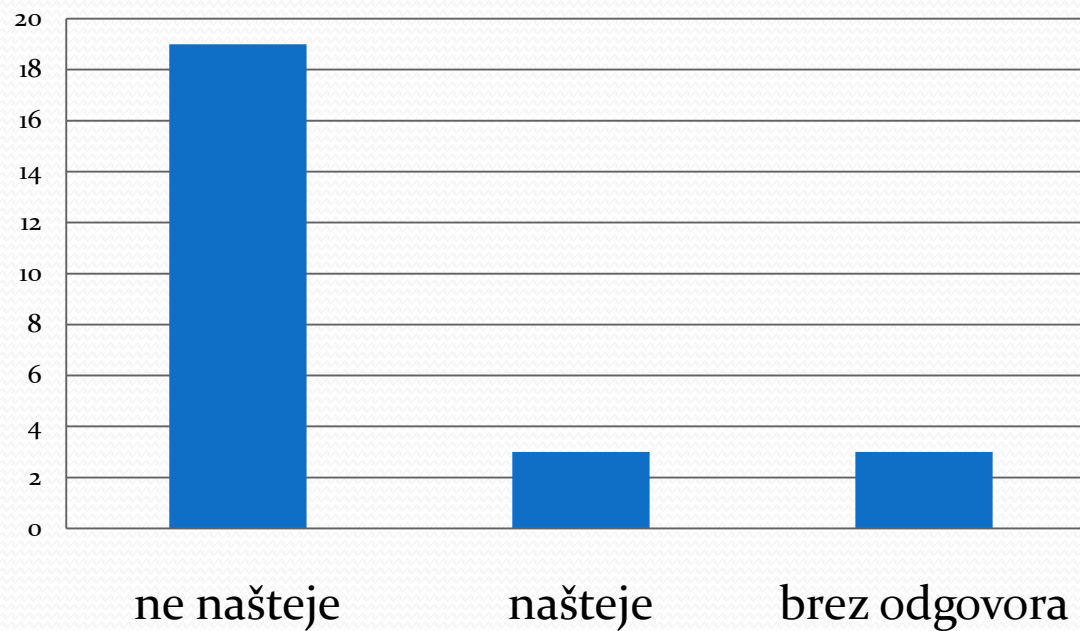

Dijaki zaznavajo svoje posebne potrebe in težave pri učenju, vendar pogosto ne razumejo oz. ne poznajo vzroka za težave, ne razumejo značilnosti svojih težav.

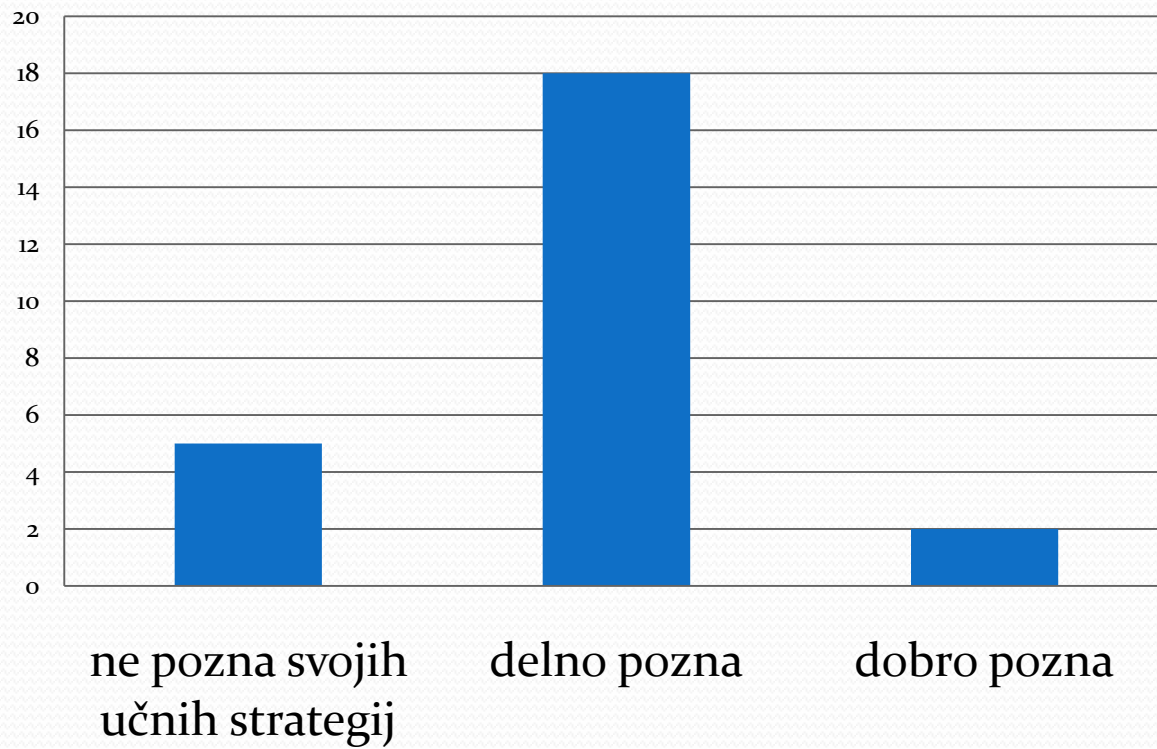
Poznavanje močnih in šibkih akademskih področij

Poznavanje močnih neakademiških področij

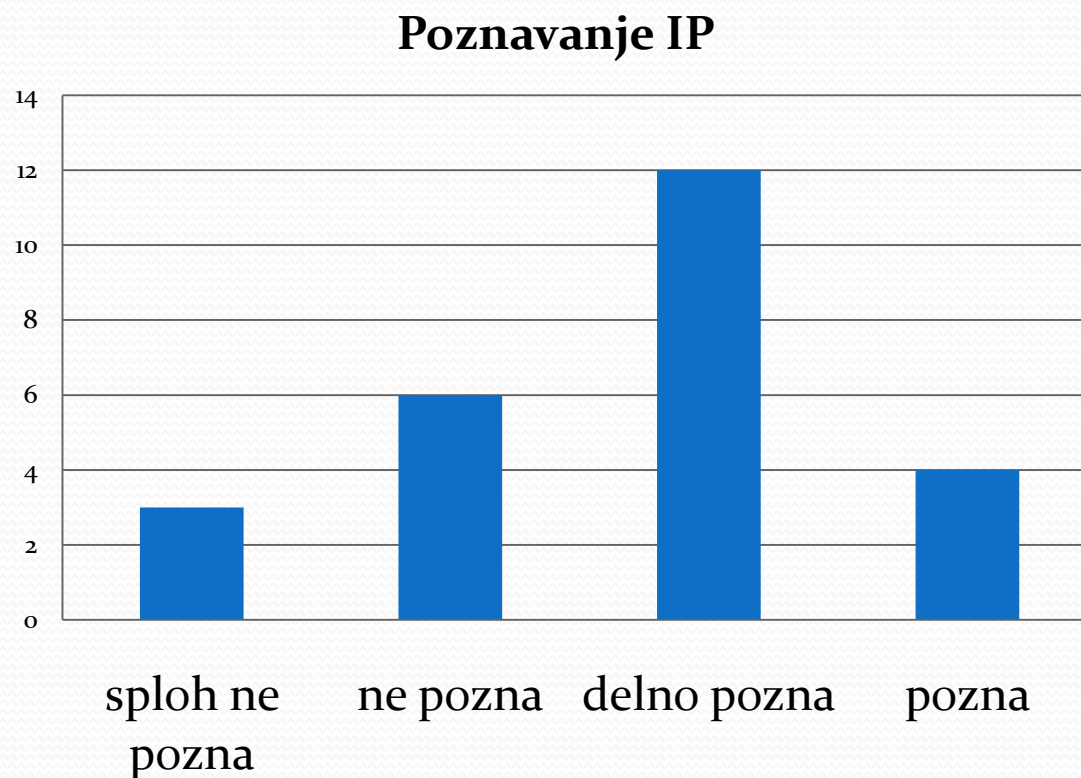
Poznavanje lastnih učnih strategij

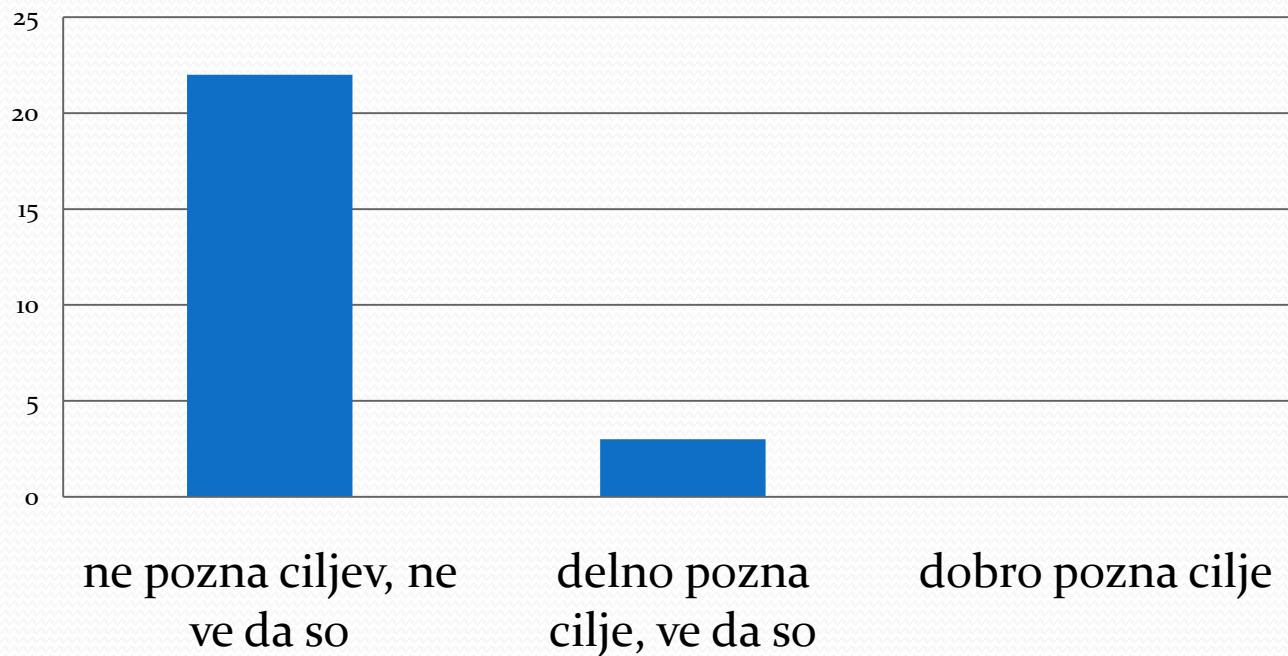
Povzetek rezultatov za poznavanje specifičnih značilnosti lastnih primankljajev ter učnih strategij:

- ***zaznavanje šibkih in močnih akademskih področij je delno ustrezno;***
- ***zaznavanje močnih neakademskih področij je neustrezno. Dijaki sebe ne izpostavijo v pozitivni smeri, temveč v pogovoru predvsem izražajo usmerjenost na neuspehe in primanjkljaje;***
- ***zelo majhen delež dijakov je uspešno razvil strategije učenja (8%);***
- ***Večina dijakov s PP (92%) se uči na pamet (memoriranje dejstev), brez pravega razumevanja;***
- ***večina dijakov s PP(72%) nima jasnih predstav o učnih strategijah in jih zna le delno uporabljati.***

B) Proces individualiziranega programa in aktivna udeležba dijaka s PP.

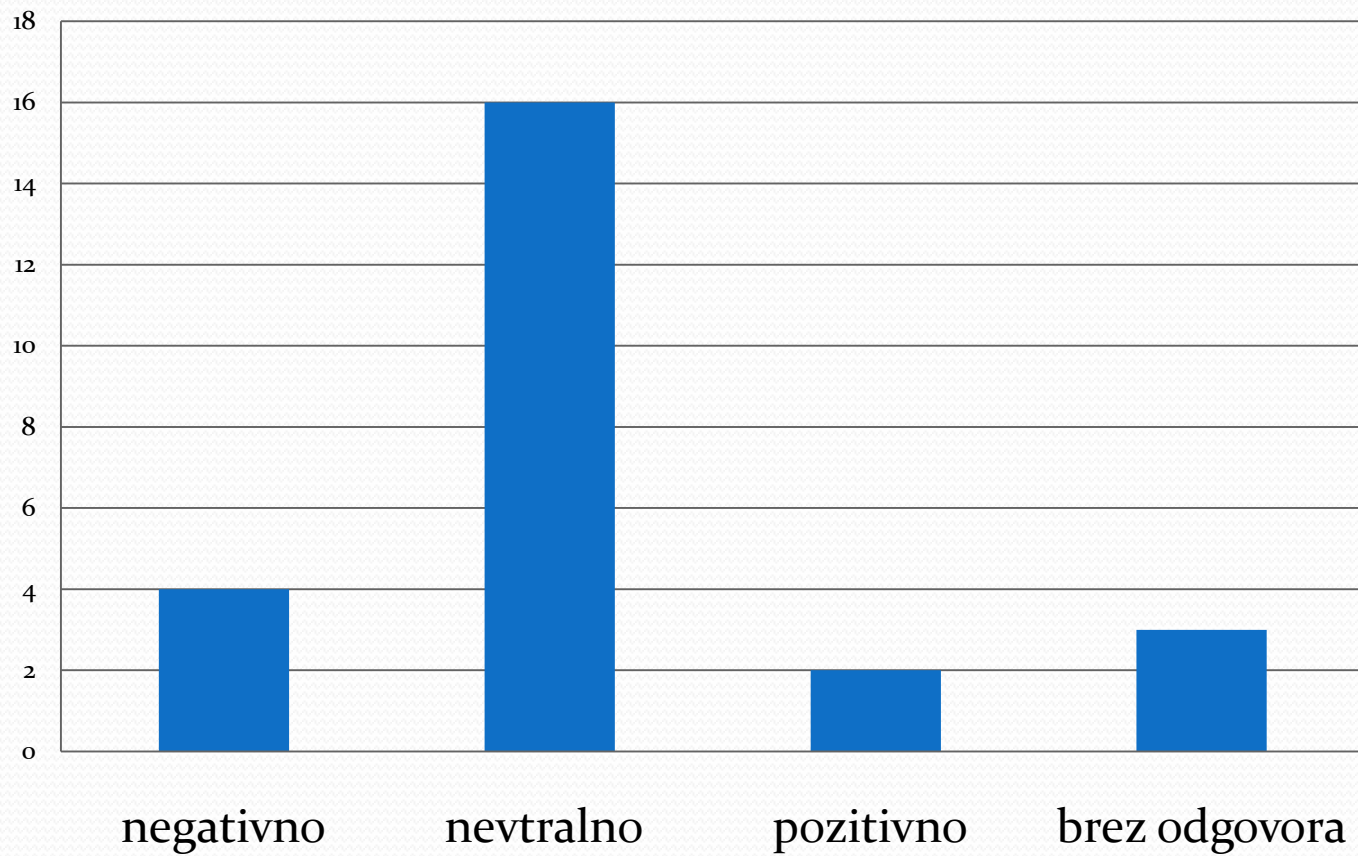

Poznavanje ciljev v IP

Velika večina dijakov (88%) ne pozna ciljev, niti ne ve da obstajajo, le trije dijaki (12%) so izrazili mnenje, da »neki cilji menda so«.

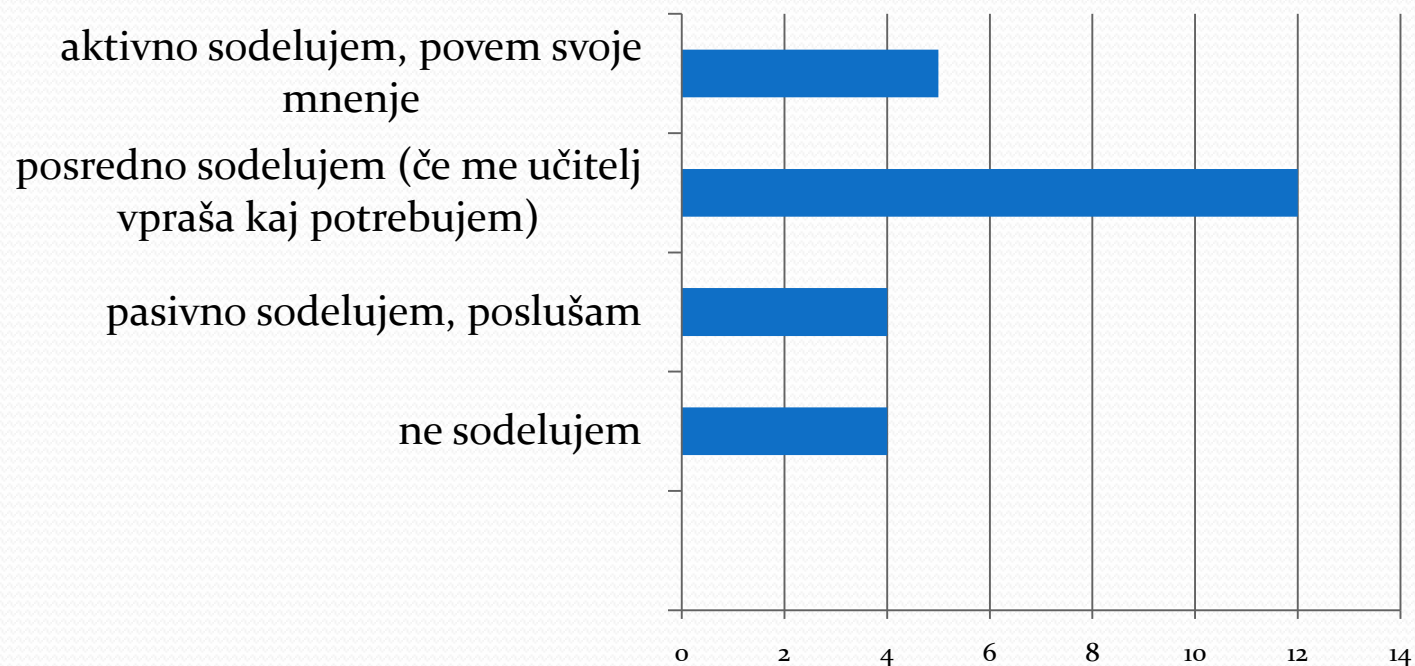
Mnenje o sestankih za IP

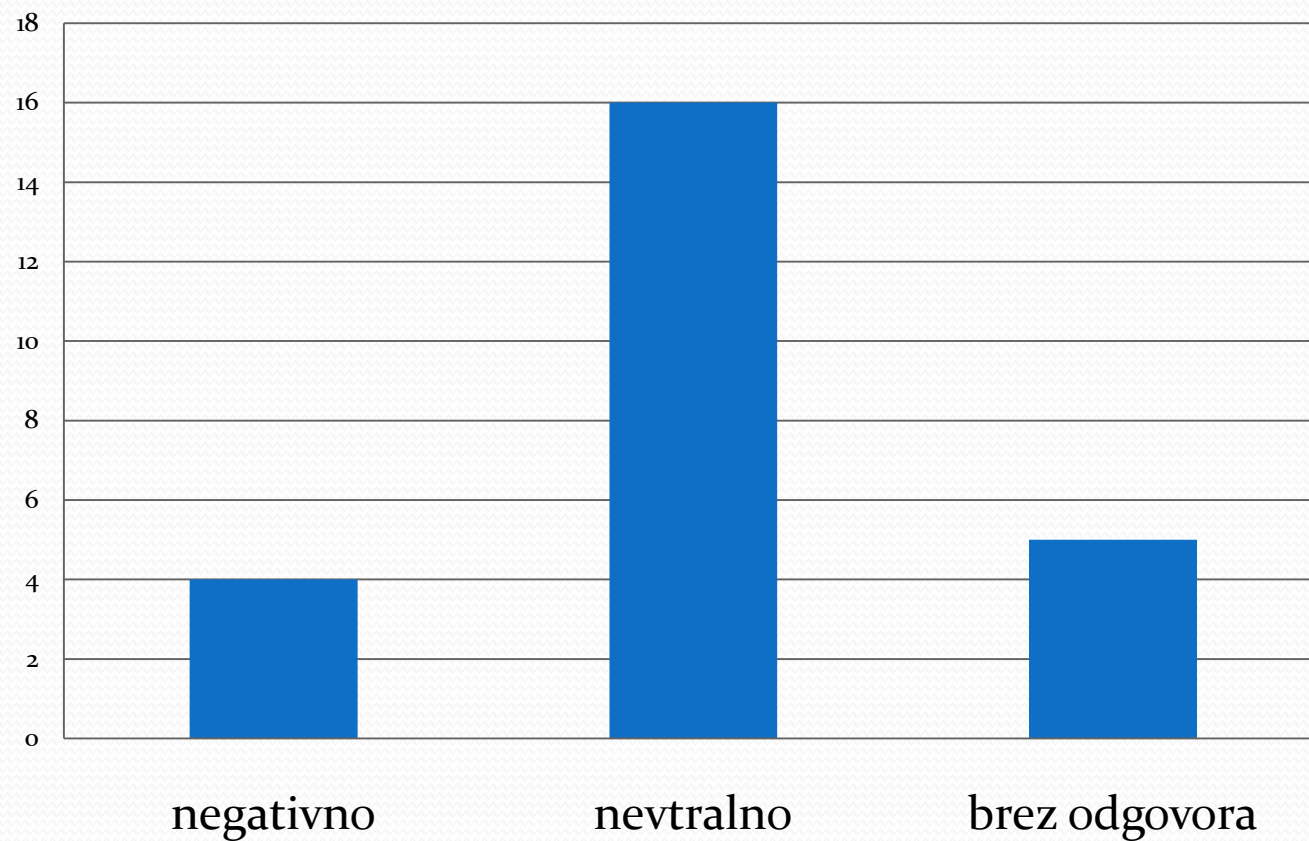

Obiskovanje sestankov	f	f %
da	12	48,0
ne	13	52,0

Sodelovanje na sestankih za IP

Izražanje občutij povezanih s sestanki za IP

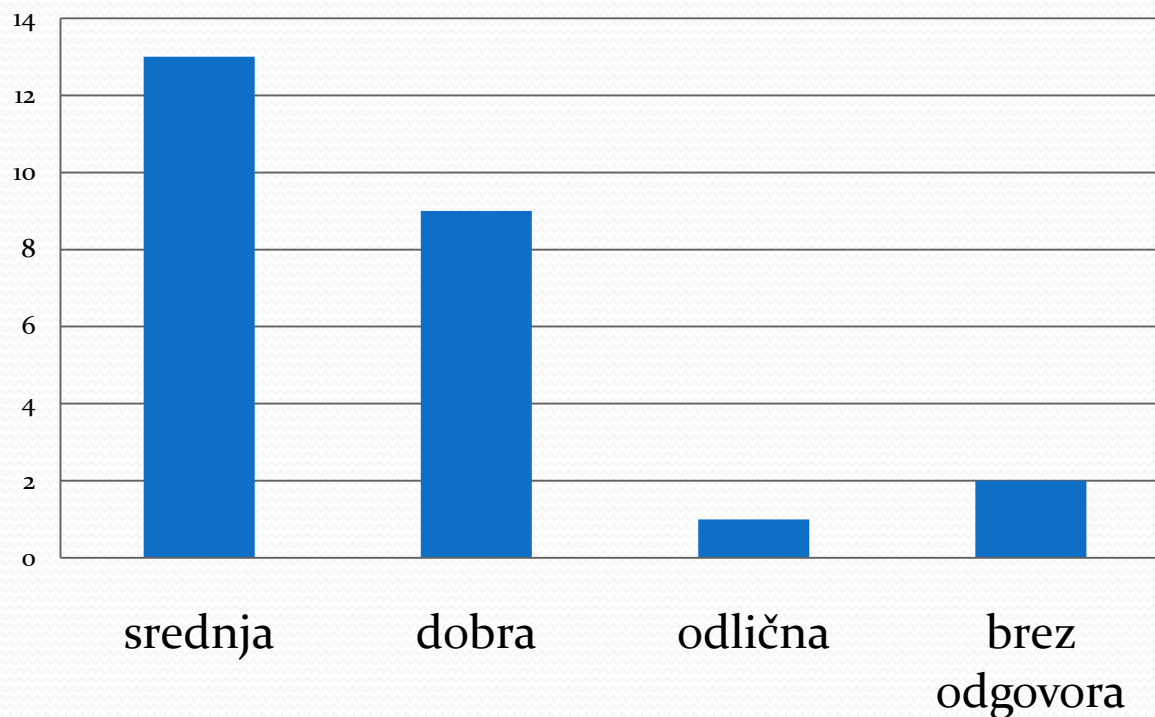

Povzetek rezultatov za poznavanje IP in aktivno udeležbo na sestankih :

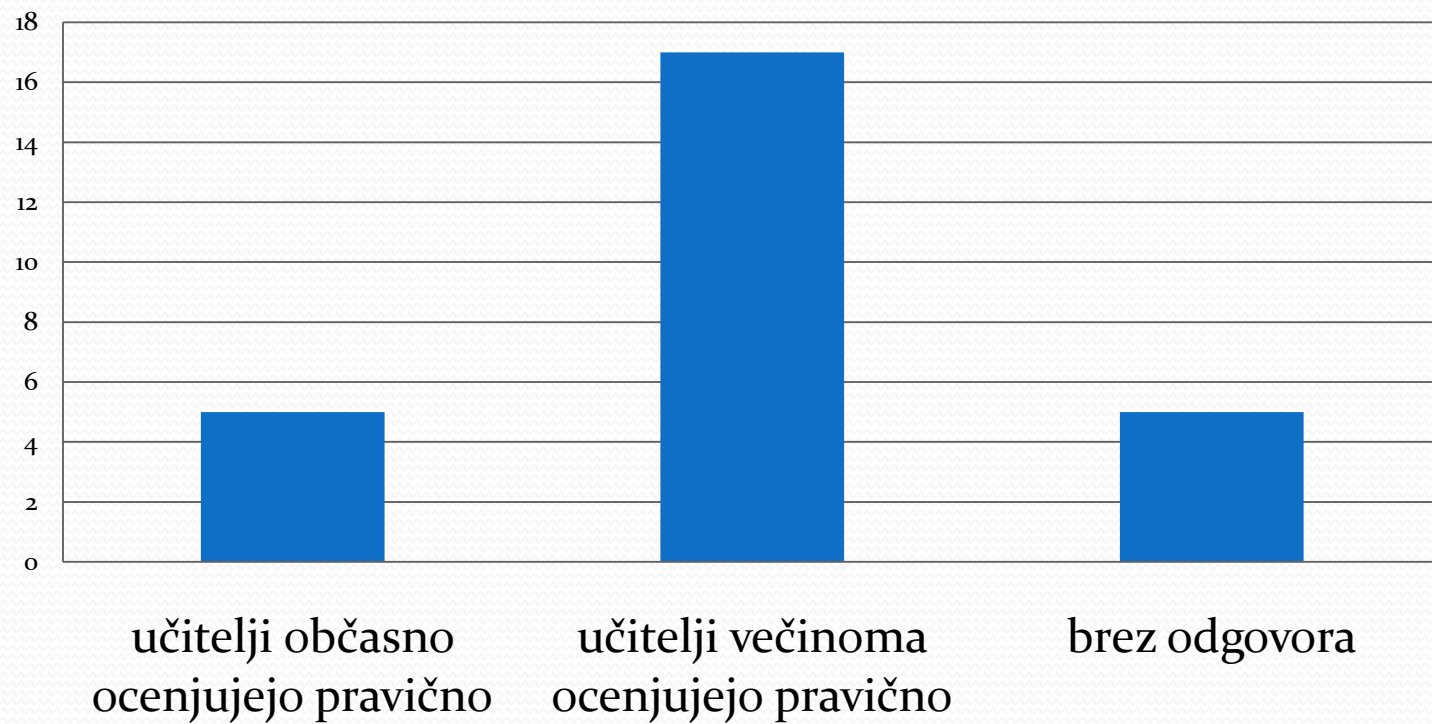
- Seznajenost in poznavanje pomena IP-a šibka, večina dijakov nima ustreznih predstav o pomenu IP (48% delno pozna IP, 24% je že slišalo zanj). Trije dijaki niso vedeli, da imajo IP;***
- IP je formalni dokument, kjer dijak ne sodeluje aktivno v smeri načrtovanja, izvajanja in evalvacije ciljev;***
- Velika večina dijakov (88%) ne pozna ciljev, niti ne ve da obstajajo;***
- Polovica dijakov s PP (52%) ne obiskuje sestankov za IP***
- Sestanke za IP zaznavajo kot formalnost;***
- Noben dijak ni izkazal navdušenja ali izrazito pozitivnega mnenja ali da so njegova občutja v zvezi s tem pozitivna ali da si želi, da bi se večkrat sestali;***
- Aktivnega sodelovanja in izražanja samoodločanja dijakov s PP na sestankih je premalo (20%).***

C) Zadovoljstvo dijakov s PP z delom učiteljev

Ocena pomoči in razumevanja učiteljev

Ocenjevanje znanja

Povzetek rezultatov za zadovoljstvo dijakov s pomočjo učiteljev in z ocenjevanjem znanja:

- Največ dijakov (52%) je odgovorilo, da so srednje zadovoljni s pomočjo učiteljev in njihovim razumevanjem težav***
- Večina dijakov (68%) je zadovoljna z ocenami in ocenjevanjem znanja. Nekaj dijakov s PP (20%) pa je menilo, da jih občasno učitelji ocenjujejo z nižjimi ocenami za enako znanje kot druge sošolce***
- Pri ocenjevanju znanja se pojavljajo nepravilnosti (ocenjevanje le na ravni minimalnih standardov, subjektivno ocenjevanje, negativna stigmatizacija zaradi PP, neupoštevanje različnih sposobnosti na različnih akademskih področjih)***

Sklepi

- IP naj postane živ dokument, kjer dijak s PP igra osrednjo vlogo.
- Dijak bi se naj zavedal pomena načrtovanja, izvajanja in evlavacije ciljev in pri tem aktivno sodeloval.
- Poudarek v IP naj bo na dijakovem načrtovanju ciljev.
- Dijak mora dobro poznati svoje primanjkljaje in razvijati lastne strategije učenja in druge vseživljenjsko pomembne veščine.
- Dijake je potrebno opolnomočiti in jih naučiti samoodločanja in samozagovorništva.

-
- Dijak mora graditi na svojih močnih področjih, posebno pozornost velja nameniti neakademskega področja.
 - Potrebno je odpraviti nepravilnosti pri ocenjevanju znanja dijakov s PP.
 - Povečati razumevanje in podporo učiteljev, zlasti pri razvijanju veščin samoodločanja.